

LIVE PANEL

Strana radna snaga u Srbiji

PANEL KOJI ĆE VAM PRUŽITI ODGOVORE
NA SVA PITANJA I NEDOUMICE

Workforce

Govornici

Marija Rašković
Menadžer za razvoj
poslovanja i operacija
Heads Adriatic

Miloš Jovanović
Senior Menadžer
za razvoj poslovanja
Heads Adriatic

Tamara Crnokrak
HR Menadžer
Froneri

Nenad Sadžaković
Advokatski saradnik
BD2P

Agenda

09:45 -	Okupljanje
10:00h	
10:00 – 10:10h	Prvi deo: Reč organizatora Heads Adriatic - a <ul style="list-style-type: none">• Tržište rada, kretanje radne snage u Srbiji i regionu• Primeri iz prakse, izazovi i benefiti angažovanja strane radne snage
10:10 –	Iz ugla poslodavca: Indija, Nigerija i Filipini
10:30h	Tamara Crnokrak, HR Manager Froneri
10:30 –	Q&A
10:45h	
10:45-	Pauza
11:15h	Drugi deo: Kompanija BD2P
11:45h	<ul style="list-style-type: none">• Zakon o strancima i Zakon o zapošljavanju stranaca - izmene i dopune, kao i primena u praksi, zakon o agencijskom zapošljavanju
11:45 –	Q&A
12:00h	

- Tržište rada, kretanje radne snage u Srbiji i regionu
- Primeri iz prakse, izazovi i benefiti angažovanja strane radne snage

Tržište rada, dostupnost i kretanje radne snage

Paradoks tržišta rada u Srbiji

**veliki broj ljudi koji traži
posao**

**nedostatak radne snage
ključni faktor limitiranja
daljeg razvoja biznisa**

Tržište rada, dostupnost i kretanje radne snage

Najmanje jedna trećina kompanija nailazi na velike poteškoće prilikom pronalaženja lica odgovarajućih kvalifikacija.

U najtežem položaju nalaze se kompanije iz sledećih sektora:

- ✓ Ugostiteljstvo (58.7% kompanija se suočilo sa izazovom pronalaska kandidata)
- ✓ Građevina (43.9%)
- ✓ Proizvodnja (42.1%)
- ✓ Transport i logistika (39.8 %)

9%
stopa
nezaposlenosti

značajan broj
stranih
investitora

- 37.000
stanovnika
godišnje

+20.000
u drugim
zemljama

+52.000
stranih zaposlenih
u 2023

5x više
penzionisanih u
odnosu na mlade
koji ulaze na
tržište rada

62.500
izdatih radnih
dozvola srpskim
državljanima u
EU

Tržište rada, dostupnost i kretanje radne snage

Izazovi autoindustrije - prodaja/postprodaja:

- Evropa - 23000 otvorenih radnih mesta za afterales u Autoindustriji (48% više u odnosu na prosek)
- 57% Evropskih aftersales kompanija su „understaffed“ (80% očekuje da će se taj trend nastaviti)
- EV Vozila - (Evropa trenutno ima 52000 kvalifikovanih radnika za EV vozila što je manjak od 22% u odnosu na potrebe)
- Evropa - Fluktuacije je 52% u sales-u i aftersales-u
- Najveća potrebe se ogleda u niže kvalifikovanoj radnoj snazi (magacin, servis, limarsko odeljenje, perionice, postprodaja)
- Srbija - Nedostatak radne snage u Srbiji za potrebe prodaje i postprodaje je 25% do 35% po navedenim sektorima

Pozicije koje su zabeležile najveću potražnju i fluktuaciju u autoindustriji

Magacioneri

Limari

Lakireri

Varioci

Perači

Mehaničari

Tržište rada, dostupnost i kretanje radne snage

Angažovanje radne snage iz inostranstva

Kompanije ovaj problem rešavaju na sledeće načine:

- kontinuirano održavanje baze kandidata
- otvaranjem permanentnih konkursa,
- snižavanjem kriterijuma,
- uvođenjem dodatnih benefita za zaposlene
- **angažovanjem radne snage iz inostranstva**

50.000+
izdatih radnih
dozvola u 2023

- Rusija 19.645
- Kina 10.198
- Turska 4.946
- Indija 4.914
- Nepal 1.074

1.5%
strane radne
snage

- Mađarska 2,6%
- Austrija 20,86%
- Hrvatska 9,40%
- Slovenija 13%
- Slovačka 3,4%

Izazovi
u procesu

- 3-5 meseci trajanje procesa
- fluktuacija
- da li su pravila u skladu sa evropskim?

Kako planirati zapošljavanje stranaca – dugoročne pogodnosti za poslodavce

Analiza tržišta rada

Identifikacija potreba

Partnerstvo sa Agencijama za zapošljavanje

Planiranje budžeta

Dugoročni benefiti

Iskustva i izazovi u angažovanju strane radne snage

- Da li treba da angažujem stranu radnu snagu?
- Koji su moji rizici?
- Kako bi se stranci integrisali u našu kompaniju?
- Kako će komunicirati sa našim lokalnim radnicima?
- Koje promene treba kompanija da sprovede?
- Koja je garancija koju imam?
- Kako... Šta... Kada...???

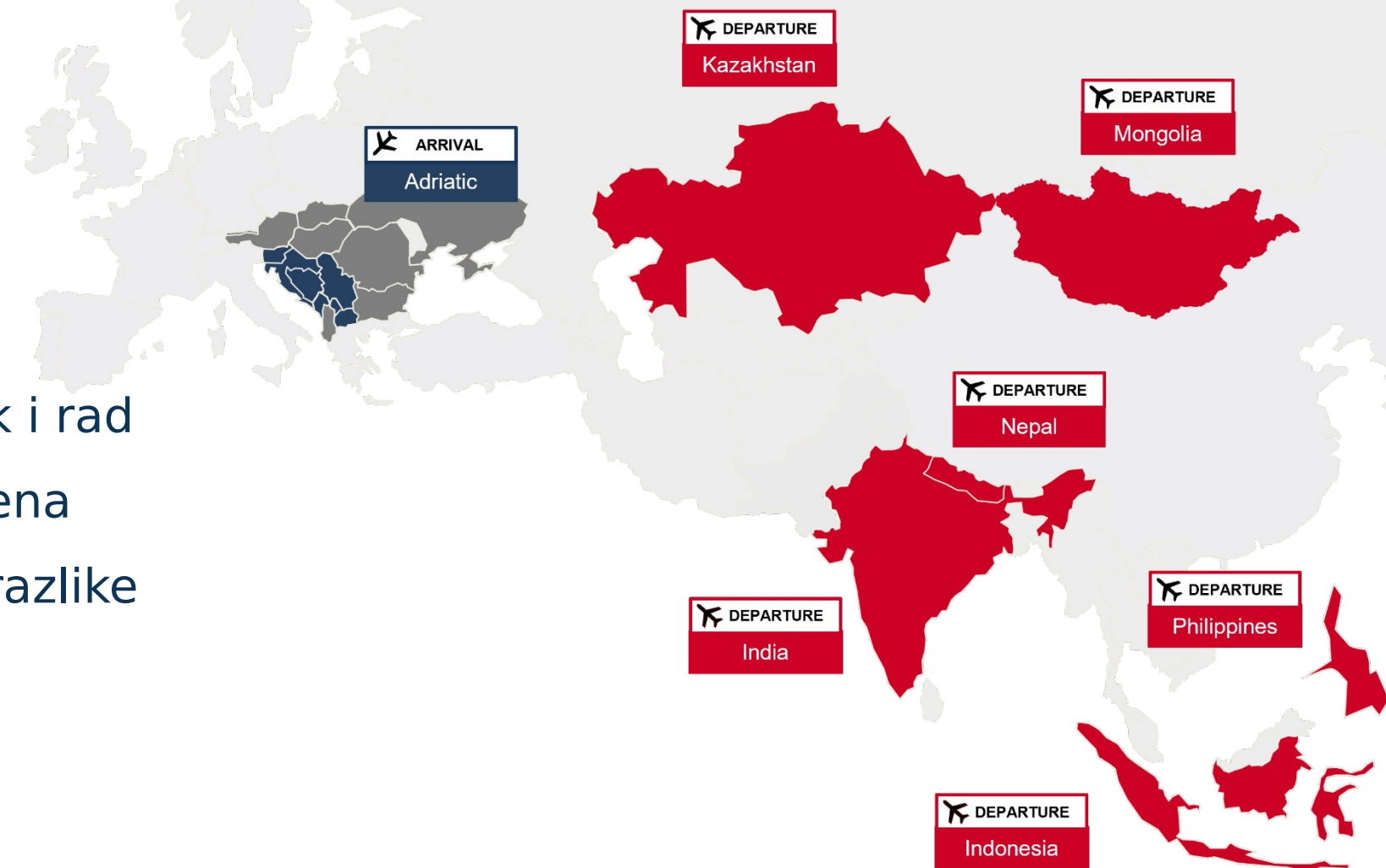
Iskustva i izazovi u angažovanju strane radne snage

Iskustva i izazovi u angažovanju strane radne snage

Koraci koje treba proći prilikom angažovanja stranaca:

1. Model angažovanja
2. Zemlja iz koje dolaze strani radnici
3. Rekrutacija i selekcija
4. Izdavanje dokumenata potrebnih za boravak i rad
5. Dolazak, smeštaj i briga posle radnog vremena
6. Integracija u radno okruženje- kulturološke razlike

O Filipinima

Workforce

Filipini

Šta je potrebno da znamo o Filipinima?

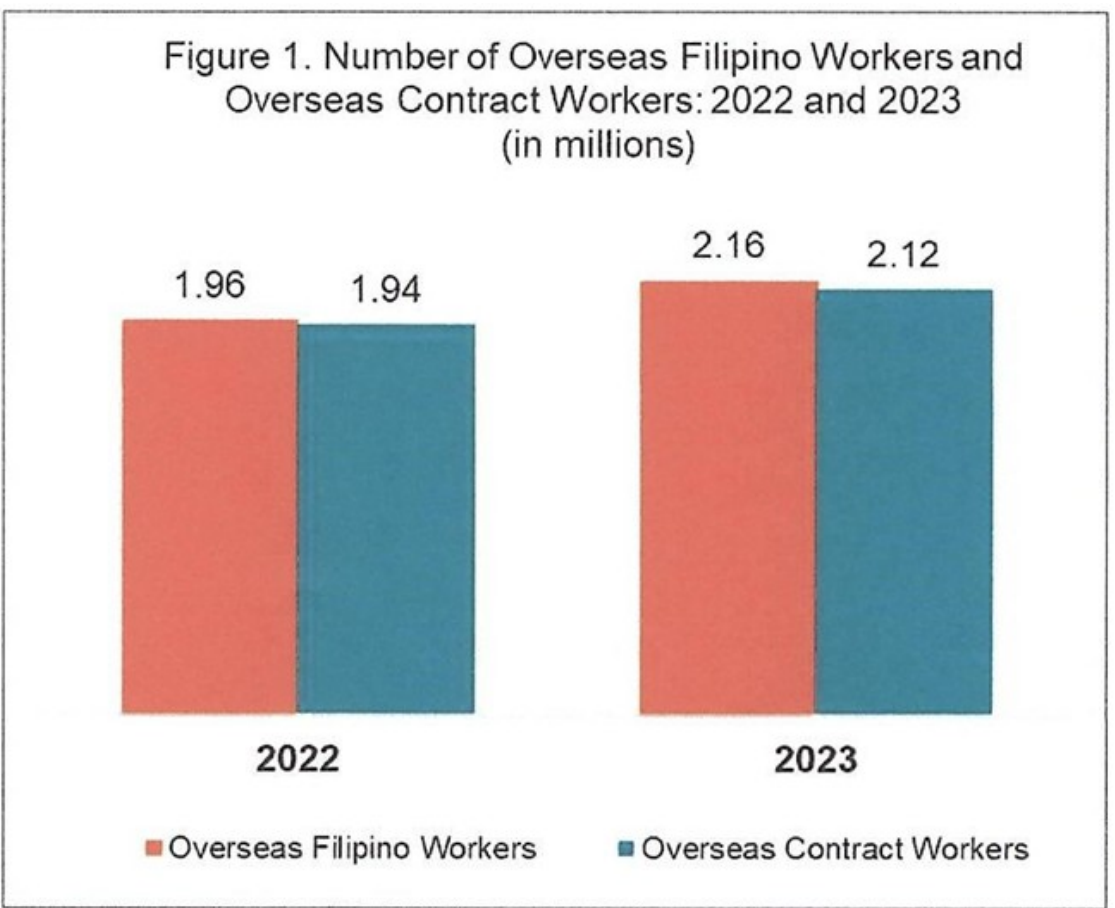
Stopa nezaposlenosti u julu 2024. procenjena je na 4.7 %
-> više od 6 miliona ljudi je nezaposleno

Minimalna plata u Metro Manila -> dnevica je ₱570 . (oko 280 EUR/ mesečno)

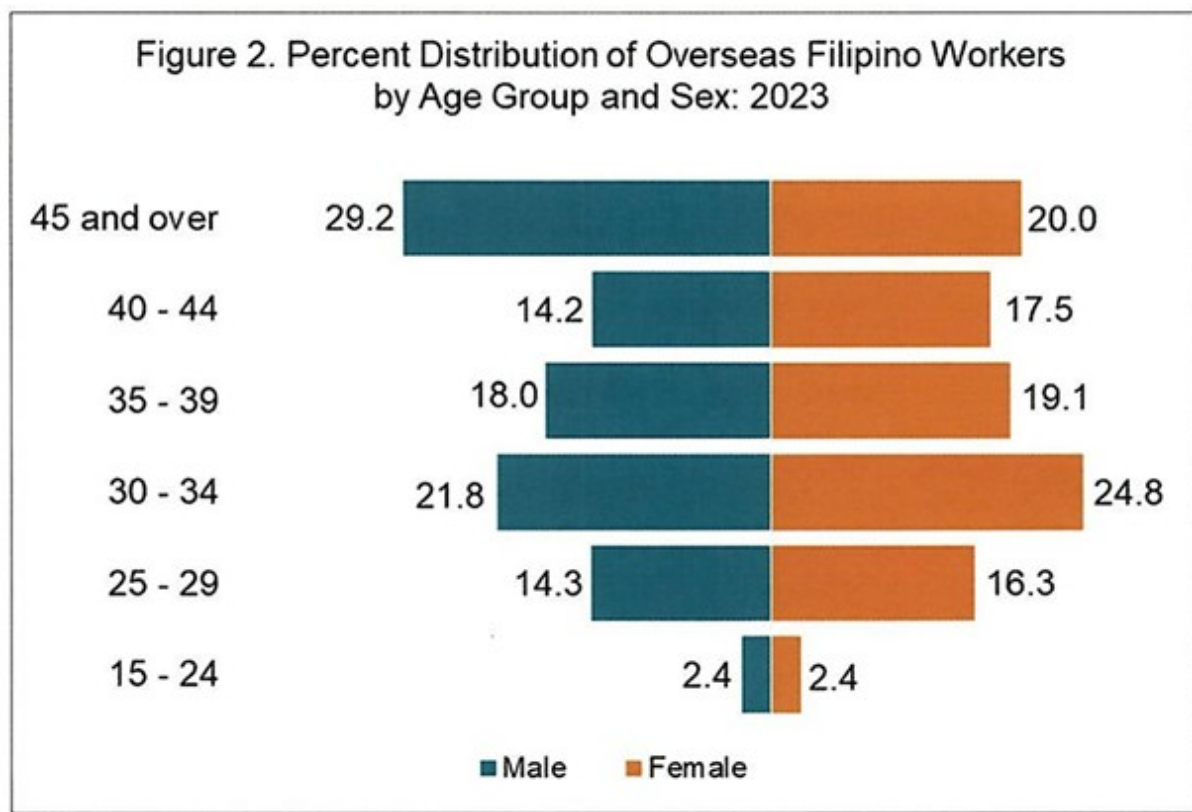
U unutrašnjosti > dnevica je ₱385 (oko 190 EUR/ mesečno)

MWO - Migrant Workers Office

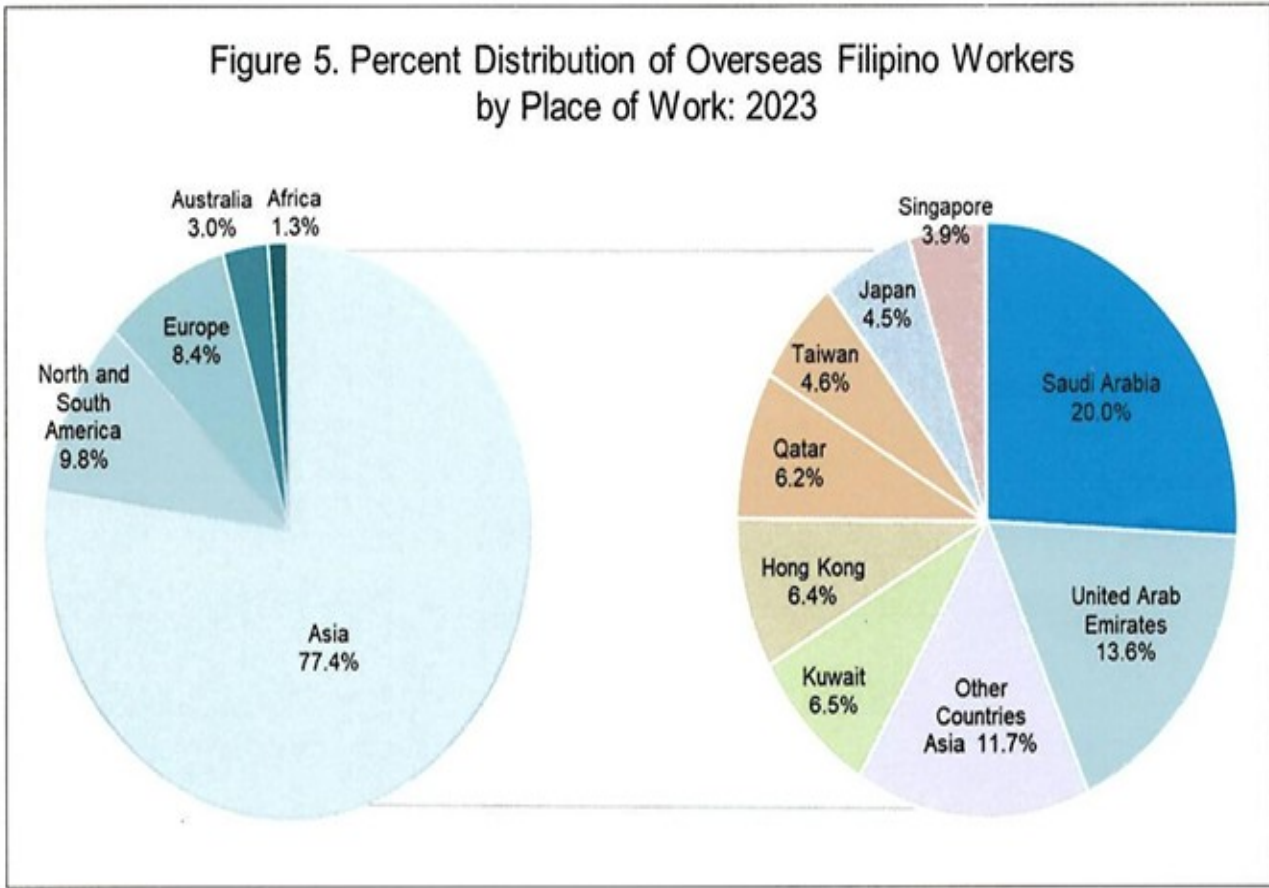
Migrant Workers Office (MWO) je ekskluzivno odeljenje filipinske vlade. Ovo odeljenje zaduzeno je da olakša zapošljavanje građana Filipina u inostranstvu i reintegraciju filipinskih radnika, uzimajući u obzir nacionalne razvojne programe Nacionalne uprave za ekonomiju i razvoj.

Note:
The estimates covered overseas Filipino workers whose departure occurred within the last five years and who were working or had worked abroad during the past six months (April to September) of the survey period.
Source: Philippine Statistics Authority, 2023 Survey on Overseas Filipinos

Notes:
1. Details may not add up to 100% due to rounding.
2. The estimates covered overseas Filipino workers whose departure occurred within the last five years and who were working or had worked abroad during the past six months (April to September) of the survey period.
Source: Philippine Statistics Authority, 2023 Survey on Overseas Filipinos

Notes:
1. Details may not add up to 100% due to rounding.
2. The estimates covered overseas Filipino workers whose departure occurred within the last five years and who were working or had worked abroad during the past six months (April to September) of the survey period.
Source: Philippine Statistics Authority, 2023 Survey on Overseas Filipinos

Naši brojevi

Početak angažovanja državljana Filipina u Srbiji: Mart 2023

Broj angažovanih Filipinaca: 94

Hotelijerstvo	50
Proizvodnja	13
Varioci	16
Agrikultura	10
Drvena industrija	5
Ukupno	94

Naše iskustvo

Karakteristike Filipinaca:

- Ukazuju veliko poštovanje
- Pozitivan stav
- Okrenuti porodici

Motivacija:

- Nestabilna ekonomska situacija na Filipinima
- Velika stopa nezaposlenosti
- Loši uslovi rada

Naše iskustvo

- Uloga „the bread givers“
- Religija
- Gestikulacija i potvrdno klimanje glavom
- Život u zajednici - Majka kao nosilac porodice
- Velika vlažnost
- Papuče i čarape

Naše iskustvo

- Kupovina
- Online aktivnosti
- Biti u zajednici
- Putovanja i sport
- Karaoke i ples

Naše iskustvo

Iz ugla poslodavca: Indija,
Nigerija i Filipini
Tamara Crnokrak, HR Menadžer
kompanije Froneri

Workforce

Iz ugla poslodavca - Froneri

- ❑ Nestle & R&R JV
- ❑ Preko 15.000 zaposlenih globalno
- ❑ 22 zemlje

- ❑ Zemljište 55,000 m²
- ❑ Zgrada 24,000 m²
- ❑ 15 proizvodnih linija
- ❑ 350 stalno zaposlenih
- ❑ do 500 sezonaca

Kada ste odlučili da angažujete prvog stranca

- ❑ Priprema za sezonu 2024
 - ❑ „work-life“ balans (radna subota)
 - ❑ fluktuacija
 - ❑ rad sa minimum 7 linija
istovremeno
- ❑ Stopa nezaposlenosti u Staroj Pazovi
- ❑ Industrijska zona u Staroj Pazovi i Indiji

Dobrodošlica u 2024

Izazovi

- ❑ Odgovarajući partneri
- ❑ Sistem i odobrenje vize
- ❑ Jezik
- ❑ Priprema: prevod procedura, izučavanje kulture, hrana, religija...

- ❑ Kako smo prebrodili izazove?

BD2P

Zakon o strancima i Zakon o
zapošljavanju stranaca - izmene i
dopune, kao i primena u praksi

Viza D

- Viza D omogućuje zakonit rad stranca tokom perioda njenog važenja (do 180 dana), dok je za legalan rad u dužem trajanju neophodno ishodovati jedinstvenu dozvolu, u postupku koji se pokreće pre isteka vize.
- Zahtev se podnosi elektronski posredstvom jedinstvenog portala i svi oblici viza mogu se izdavati i u elektronskom obliku.

Viza D - Postupak i potrebna dokumentacija

1. Podnošenje zahteva nadležnom konzulatu prema prebivalištu stranca, najranije tri meseca pre početka nameravanog putovanja.
2. Obrada zahteva u roku od 15 dana, uz mogućnost produženja roka za 30 dana.
3. Preuzimanje vizne nalepnice i sticanje prava na ulazak, boravak i rad u Srbiji do 180 dana.
4. Ishodovanje jedinstvene dozvole.
1. Identifikacija stranca,
2. Dokazi o svrsi i razlozima boravka,
3. Dokaz o posedovanju sredstava za izdržavanje, smeštaj, povratak, kao i odgovarajuće osiguranje
4. Dokazi o opravdanosti zahteva – dokumenti u vezi sa zapošljavanjem; radi pribavljanja procene o ispunjenosti uslova za zaposlenje od NSZ.
5. Pozivno pismo.

Jedinstvena dozvola

- Najnovije izmene uvode koncept jedinstvene dozvole za privremeni boravak i rad stranca – biometrijski dokument.
- Omogućava strancima da borave i rade u Republici Srbiji u trajanju do 3 godine (u poređenju sa prethodnim režimom u kome je maksimalno trajanje bilo ograničeno na godinu dana).
- Jedinstvena procedura i za boravak i za rad (u poređenju sa prethodnim režimom koji je zahtevao prethodno pribavljanje odobrenja za privremeni boravak pri Ministarstvu unutrašnjih poslova i radne dozvole pri Nacionalnoj službi za zapošljavanje u odvojenim postupcima).
- Jedinstvena dozvola će biti izdavana od strane Ministarstva unutrašnjih poslova, dok će uloga Nacionalne službe za zapošljavanje biti neizmenjena ali internalizovana.
- Ova novina je počela da se primenjuje od 1. februara 2024.

Jedinstvena dozvola

- Procedura – elektronsko podnošenja zahteva od strane samog stranca, poslodavca u ime stranca ili punomoćnika koga oni ovlaste.
- Rok za odlučivanje – 15 dana (u poređenju sa 30 dana prema prethodnom režimu).
- Mogućnost da stranci promene radno mesto ili poslodavca olakšanim postupkom, bez potrebe za ishodom novе dozvole.
- U slučaju prestanka radnog odnosa, stranci će imati mogućnost da zadrže svoju jedinstvenu dozvolu, ukoliko zaključe novi ugovor o radu u roku od 30 dana.
- Određene praktične prednosti – mogućnost da stranci rade u Republici Srbiji tokom trajanja postupka za izdavanje; načelna mogućnost da postupak bude pokrenut dok je stranac još u inostranstvu.

Produženje trajanja privremenog boravka

- Privremeni boravak zasnovan po bilo kom pravnom osnovu može biti odobren u trajanju do 3 godine.
- Ova novina je počela da se primenjuje od avgusta 2023. godine, i u praksi je već zaživela.
- Zahtev za produženje privremenog boravka može se podneti u periodu od 90 dana pre isteka, a najkasnije do samog isteka odobrenog boravka (prema prethodnom režimu zahtev se podnosio najkasnije 30 dana pre isteka aktuelnog boravka).

Rad bez dozvole

- Stranci koji nemaju jedinstvenu dozvolu, a imaju pravo na privremeni boravak mogu legalno da rade i bez jedinstvene ili tradicionalne radne dozvole, ali samo u trajanju odobrenog privremenog boravka (počev od februara 2024. godine).
- Interesantna mogućnost za određene grupe stranaca (npr. za one koji imaju odobren privremeni boravak po osnovu spajanja porodice sa strancem koji poseduje jedinstvenu dozvolu ili po osnovu posedovanja nepokretnosti u Republici Srbiji).

Stalno nastanjenje

- Izmenama i dopunama Zakona o strancima su pojednostavljeni uslovi za odobrenje stalnog nastanjenja.
- Odobrava se strancima koji po osnovu odobrenog privremenog boravka neprekidno borave u Republici Srbiji u trajanju od najmanje 3 godine (prethodno najmanje 5 godina).
- Dozvoljeno odsustvovanje iz Srbije u ukupnom trajanju od 10 meseci, ili jednokratno odsustvo do 6 meseci u referentom periodu od 3 godine, a da se privremeni boravak ne smatra prekinutim.
- Nakon odobravanja stalnog nastanjenja, stranac više nije u obavezi da ishoduje ličnu radnu dozvolu za legalan rad u Republici Srbiji.
- Stranci kojima je odobren privremeni boravak u 2022. godini će steći pravo na podnošenje zahteva za stalno nastanjenje u toku 2025. godine.

\ Ostale novine

- Kraći vremenski period za izdavanje izveštaja o sprovedenom testu tržišta rada – samo 4 dana u poređenju sa 10 dana prema prethodnom režimu (Nacionalna služba za zapošljavanje).
- Ukidanje obaveze čuvanja dokaza o ispunjavanju uslova za zapošljavanje stranaca u prostorijama u kojima stranac radi.
- Upućivanje stranaca – uvođenje instituta privremenog rada i ustupanje stranca da privremeno obavlja poslove kod poslodavca korisnika.
- Duplirani iznosi novčanih kazni za pojedine prekršaje – do 2.000.000 RSD.

Podzakonski akti koji regulišu upravne postupke u imigracionim stvarima, primenjivi od 2024. godine

- Pravilnik o izdavanju jedinstvene dozvole za privremeni boravak i rad stranca
- Pravilnik o odobravanju privremenog boravka
- Pravilnik o odobravanju stalnog nastanjenja
- Pravilnik o podnošenju zahteva za stalno nastanjenje elektronskim putem

Pravilnik o izdavanju jedinstvene dozvole za privremeni boravak i rad stranca

- Zahtev elektronski mogu podneti stranac, poslodavac u ime stranca kao i punomoćnik koga oni ovlaste.
- Mogućnost sprovođenja testa tržišta rada kao integralnog dela postupka (ubrzanje u odnosu na prethodno propisanu obavezu pokretanja testa najmanje 11 dana pre početka postupka).
- Dokumentacija se prilaže u formi elektronskog dokumenta u originalu ili u formi digitalizovanog dokumenta.

\ Postupak i potrebna dokumentacija

1. Podnošenje zahteva,
2. Odlazak u mesno nadležno odeljenje MUP-a za pitanja stranaca, radi davanja biometrijskih podataka,
3. Dodela evidencijskog broja stranca (mogućnost početka rada pre završetka postupka),
4. Lično preuzimanje izdate jedinstvene dozvole.

1. Identifikacija stranca,
2. Set dokumenata koji se odnose na adresu boravka,
3. Dokazi o opravdanosti zahteva – dokumenti u vezi sa zapošljavanjem i dokumentacija koja dokazuje da stranac ispunjava uslove za rad na navedenom radnom mestu.

Jednak položaj

- Strani državljanin može da zasnuje radni odnos pod uslovima utvrđenim Zakonom o radu i posebnim zakonom.
- Odredbe Zakona o radu primenjuju se na zaposlene strane državljanke koji rade kod poslodavca na teritoriji Republike Srbije.
- Obavezni elementi ugovora o radu.
- Obavezna obaveštenja zaposlenima uz ugovor o radu.
- Bezbednost i zdravlje.
- Stranac koji se zapošljava u Srbiji ima jednaka prava i obaveze u pogledu rada, zapošljavanja i samozapošljavanja kao i državljani Srbije.
- Stranac se smatra nezaposlenim u skladu sa propisima o zapošljavanju i osiguranju za slučaj nezaposlenosti i ostvaruje jednaka prava kao državljani Srbije.

Zakon o agencijskom zapošljavanju

1. Uređuje prava i obaveze zaposlenih koji zaključuju ugovor o radu sa agencijom za privremeno zapošljavanje radi ustupanja na privremeni rad poslodavcu korisniku, pod uslovima utvrđenim ovim zakonom, jednak tretman ustupljenih zaposlenih u pogledu ostvarivanja određenih prava iz radnog odnosa i po osnovu rada, uslovi za rad agencija za privremeno zapošljavanje, način i uslovi ustupanja zaposlenih, odnos između agencije i poslodavca korisnika i obaveze agencije i poslodavca korisnika prema ustupljenim zaposlenima.
2. Agencija za privremeno zapošljavanje angažuje zaposlene radi njihovog privremenog ustupanja Poslodavcu korisniku kako bi obavljali poslove pod nadzorom i rukovođenjem poslodavca korisnika.
Ustupljeni zaposleni je lice u radnom odnosu kod Agencije i ustupljeno na privremeni rad.
Poslodavac korisnik je onaj kod koga pod njegovim nadzorom i rukovođenjem, Ustupljeni zaposleni privremeno obavlja poslove.
Odnos Agencije i Poslodavca korisnika reguliše se ugovorom u pisanom obliku, sa obaveznim elementima.
Odnos Agencija i Ustupljenih zaposlenih regulisan je ugovorom o radu.

Zakon o agencijskom zapošljavanju

3. Zabrane ustupanja (štrajk, utvrđen višak zaposlenih, utvrđeno skraćeno radno vreme ili beneficirani radni staž itd.)

Ograničenja trajanja (primena ograničenja u trajanju rada na određeno vreme iz Zakona o radu) i ograničenja u odnosu na ukupan broj zaposlenih

Ustupljeni zaposleni ima pravo na jednak tretman – jednake uslove rada

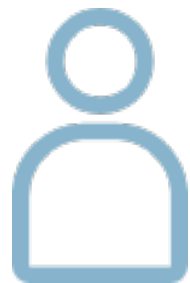
kao uporedni zaposleni kod Poslodavca korisnika (radno vreme, prekovremeni i noćni rad, odmori i odsustva, elementi za obračun zarade, BZR aspekt, zabrana diskriminacije).

Poslodavac korisnik Agencija pruža neophodne podatke, Agencija vrši isplatu zarade, naknade zarade i naknade troškova.

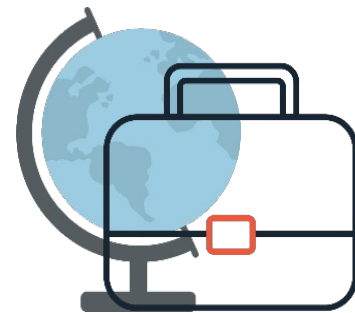
.

Trendovi

- Dalje uvećanje se očekuje u 2024. godini
- Razlozi:

Nedostatak
domaće radne
snage

Relokacija
različitih
biznisa

Fleksibilniji
zakonski režim

Thank you!

LET'S
WORK
TOGETHER

📍 Omladinskih brigada 98

🌐 www.workforce.rs

✉ office@workforce.rs